

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	8
1. Alt Empordà. De Colera al despoblat de Molinàs	12
2. Bages. Camí de les ermites de Montserrat	16
3. Baix Camp. Castell d'Escornalbou	20
4. Baix Ebre i Montsià. Torres de guaita del Delta de l'Ebre	24
5. Baix Empordà. Miradors privilegiats del Montgrí	28
6. Barcelonès. Barcelona inèdita i rural	32
7. Berguedà. L'empremta de Gaudí al Berguedà	38
8. Conca de Barberà. La petja de la comunitat jueva	44
9. Conca de Barberà. Sant Miquel de Montclar	50
10. Maresme. L'última subhasta cantada	54
11. Maresme i la Selva. El nou delta de la Tordera	60
12. Moianès. Molí de Brotons	64
13. Montsià. Ullals de Baltasar	68
14. La Noguera. Les esteles-estàtues de Seró	74
15. La Noguera. El Balconet de Santa Linya	80
16. Osona. La vall del riu Ges	86
17. Osona. De l'Esquerda al jaciment de Savassona	92
18. Osona. Jaciment ibèric de Montgròs	98
19. Pallars Jussà. Congost de Collegats	102
20. Pallars Sobirà. Batlliu de Sort	108
21. Pla de l'Estany. Pla de Martís i l'Illa del Fluvià	112
22. Pla de l'Estany. El Clot d'Espolla	116
23. Priorat. Pintures rupestres de Capçanes	122
24. Ripollès. Llamps i un cavall flamíger	128
25. La Selva. Cales verges entre Lloret i Blanes	132
26. Solsonès. El gòtic de Su i el barroc del Miracle	136
27. Solsonès. El pantà de Sant Ponç	140
28. Tarragonès. Bosc de la Marquesa	146
29. Tarragonès. Rere l'obra de Jujol	150
30. Urgell. Marques de rovinades històriques	156

INTRODUCCIÓ

Hores d'ara, mirar de descobrir algun racó del país que els excursionistes no hagin trepitjat és una missió impossible. El Principat és petit i la voracitat dels qui surten a conèixer les muntanyes, estanys, rius, ermites, paratges o pobles és insaciable. No debades tenim una tradició excursionista que es remunta a finals del segle XIX.

Potser per això el títol d'aquest llibre us pot semblar agosarat. Si mireu l'índex potser començareu a allunyar la precaució. Descobrir que en un dels pobles més masegats pel turisme de masses és possible caminar per cales verges; que dins mateix de la ciutat de Barcelona resten barris que semblen poblets rurals allunyats de la capital; que un temporal maleït que va colpejar durament la pagesia ha estat capaç de crear una reserva natural de valor inigualable; que al Delta de l'Ebre s'hi pot anar a caminar i no només a pedalar i descobrir mig centenar de surgències d'aigua dolça que venen de lluny i que un cop l'any es poblen de bellíssims nenúfars... són alguns dels itineraris que us proposem. Bé és veritat que la gent de cada indret o cada comarca acostuma a conèixer el paratge. Però per a la gran majoria d'habitants del país serà una descoberta.

A més, ens hem disposat a unir fils que fins ara –modestament– potser ningú no havia lligat. I així, connectem els barris jueus de diferents poblacions de la Conca de Barberà; li seguim la petja pel Tarragonès a l'injustament poc conegut arquitecte gaudinià Josep Maria Jujol; o hem anat per les ribes de tres rius de Ponent per a descobrir que tenen molt mal geni i són capaços de generar inundacions que es recorden al llarg dels segles.

Fins i tot quan hem abordat algunes excursions que podien ser força conegudes pels excursionistes més experimentats hem mirat d'afron-

Mur de pedra seca.

tar-les des de perspectives –inícis, recorregut o finals– diferents dels habituals.

De manera que resulta que sí, que esteu davant la portalada d'un llibre farcit de rutes inèdites. Que, a més, són susceptibles de ser “personalitzades”. És a dir, en molts casos deixem la porta oberta a generar variants.

Com sempre, oferim itineraris a peu i altres que són més joiosos de recórrer amb bicicleta –generalment pel relleu i el quilometratge generós–, amb les pistes per seguir-los, les condicions per acudir-hi amb transport públic i altres informacions de caire pràctic. Quan els camins són fàcils i sense pèrdua us bastarà amb les explicacions del text. Quan hem albirat la més mínima possibilitat de ficar-se en embolics, afegim en l'última pàgina del llibre un track que es pot descarregar d'Internet i que anul·larà qualsevol possibilitat de perdre's.

Sortiu a la natura ben equipats i amb la previsió meteorològica memoritzada, amb menjar i beguda, el telèfon mòbil ben carregat i ganes de descobrir el país. L'experiència no pot ser més gratificant.

La impressionant vista des del Balconet de Santa Linya.

15 La Noguera

EL BALCONET DE SANTA LINYA

Una ruta molt senzilla per un camí de carro entre camps de conreu i el pas per un bosquet ens deixa en un dels miradors més privilegiats del Ponent del país. Des de l'anomenat Balconet podem contemplar l'indret on van a trobar-se dos dels rius més poderosos del nostre Pirineu.

Tot i que el recorregut de l'excursió no és gens menyspreable, la veritat és que no té cap dificultat, doncs avançarem tota la jornada per un camí de carro ample, i només al final ens desvi-

arem fins al Balconet. De manera que l'exigència física és poca, per a persones acostumades a caminar. Això convida a fer una mica de recorregut cultural per Santa Linya abans d'engegar la ruta.

L'aiguabarreig del Segre amb la Noguera Pallaresa.

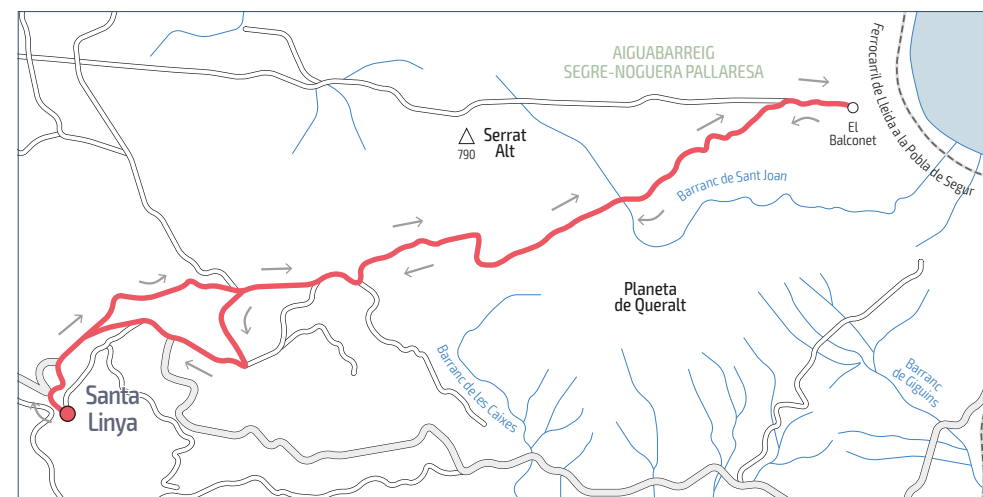
El petit poble és de carrers costeruts. Val la pena fixar-se en l'església parroquial de Santa Maria, d'estil romànic. El campanar quadrat es veu gairebé des de qualsevol lloc de la població, de manera que ens podrem orientar bé per trobar-la. També val la pena aturar-se davant la capella de Sant Salvador, per on hi passarem a l'inici i al final de l'itinerari. Més allunyada, a dos quilòmetres del nucli, hi ha la de Sant Urbà, al barranc del mateix nom.

El que sí resulta inevitable visitar és la Cova Gran. Des dels mateixos carrers de Santa Linya està senyalitzada. S'hi accedeix amb cotxe en pocs minuts fins a un espai d'aparcament al barranc de Sant Miquel i després s'ha de continuar

El nucli antic de Santa Linya.

□ GUIA PRÀCTICA

TIPUS DE RECORREGUT: Ruta d'anada i tornada pel mateix camí.

PUNT DE PARTIDA I ARRIBADA: al poble de Santa Linya, on cal aparcar mirant de no destorbar ni impedir el pas a cap porta. Els Ferrocarrils de la Generalitat tenen estació a Santa Linya, però molt allunyada del poble, no és gaire operatiu per fer l'excursió (www.fgc.cat).

DISTÀNCIA: 10 km.

DESNIVELL: 257 m.

TEMPS: 3 h 5 min.

A la dreta, vista de Santa Linya des del sender.

caminant, però només de mig quilòmetres. Es tracta d'un abric gegant, amb un pòrtic de noranta metres d'amplada per vint-i-cinc d'alçada. S'hi fan excavacions arqueològiques, i s'hi han descobert interessants pintures rupestres, per bé que molt castigades pel pas del temps, no són fàcils d'apreciar. Fixeu-vos en alguns plafons informatius per seguir la pista. A més, part de la cova va ser tancada perquè era un camp predilecte per als escaladors, amb diferents vies que superen la gran obertura. Els dos mons, el de l'oci muntanyenc i el de la investigació científica, entren aquí en conflicte.

Un cop complimentades les visites culturals, val la pena posar-se mans a l'obra. Comencem a caminar a la plaça Nova, enfilant el costerut carrer de les Avellanes. I després de passar per uns esglaons, connectar a mà dreta amb el carrer dels Horts de Dalt, que ens traurà de la vila. Només hem fet tres-cents metres que trobem a mà dreta la capella de Sant Salvador de Santa Linya. Normalment té la porta tancada.

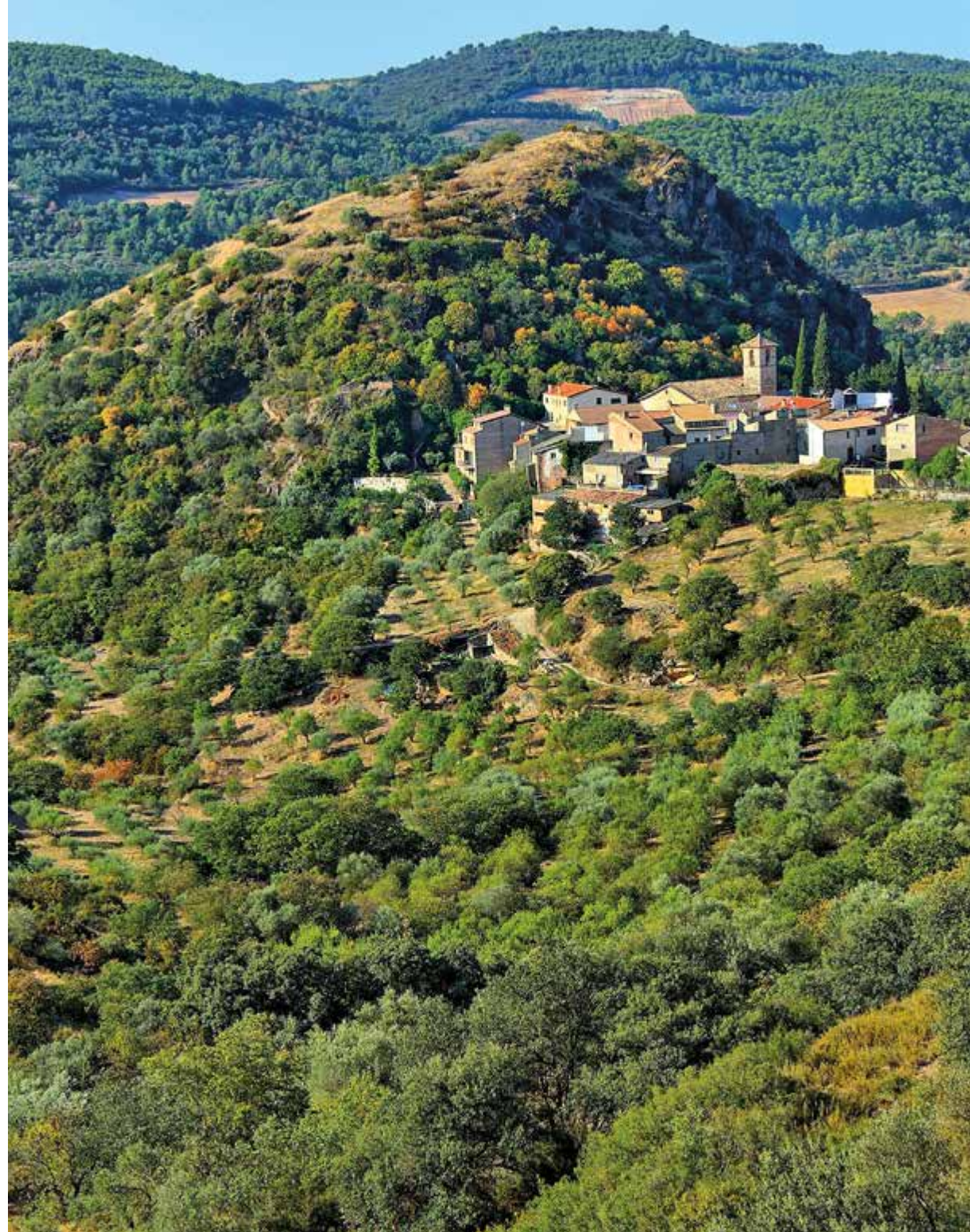
Immediatament desemboquem en el que formalment és la carretera LV-9043. En realitat es tracta d'una pista de terra. Però l'abandonarem al cap de només cent cinquanta metres. Troba-

rem una discreta senyalització que ens envia cap al Balconet agafant el sender que s'enfila en progressió lenta pel terreny de vegetació baixa. Atenció si fem la ruta durant els mesos estius, la insolació és molta forta, no tenim protecció del bosc i no hi ha fonts al llarg del recorregut, hem de dur les cantimplors ben carregades.

Avançem un quilòmetre per anar a retrobar la pista. Deixem l'opció de l'esquerra i continuem per la dreta, avançant en el camí que serà igual ja tant a l'anada com a la tornada fins aquí. Hem fet la pujada més pronunciada de l'excursió, a partir d'aquí anem alternant erms amb camps conreuats i, sobretot, tenim una postal fantàstica de Santa Linya, el poble està recollit al costat d'un turó. Ja no deixem aquest camí principal, de moment. Surt una desviació a mà dreta al km 1,7 de ruta que no hem d'acceptar. En canvi, estarem molt pendents de no distreure'ns quan arribem al km 3,5 des que hem començat. Veurem unes fites de pedra que ens conviden a abandonar el camí ample pel qual hi hem anat fins ara i començar a endinsar-nos per un bosc no molt espès però que sí ja ens refresca una mica de l'exposició del sol i ens protegeix del vent.

El camí fa unes giragonses i comença a enfil·lar-se de nou. La pedra solta pot ser una mica empipadora, mireu de fixar bé el pas. Sortim novament a un camí ample al km 4,5 i ja veurem que una baixada ens condueix de pet al Balconet. És una senzilla instal·lació amb unes baranes de fusta i un lloc per seure. No trepasseu el límit de protecció, la caiguda seria fatal. Estigueu especialment amatents si aneu amb canalla o mascotes.

Hem arribat a l'espectacular mirador que ens deixa veure les impressionants parets de roca excavades per la Noguera Pallaresa abans no es barregi amb el Segre. L'aigua és de color turquesa, i al fons podreu veure les marques que deixen els canvis de nivell per la presa de Camarasa. Normalment el cel és solcat per voltors. Però a partir

□ SEPULCRES QUE VAN VOLAR A AMÈRICA

Per anar a Santa Linya des del sud cal passar a tocar del monestir de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes. Despunta en un turó al costat de la carretera C-12, encatífat de vinyes. El monestir remunta l'origen a meitat del segle XIII i va tenir una gran importància per al desenvolupament de les terres del Montsec.

L'any 1184 hi va ser enterrat Ermengol VII d'Urgell, que va perdre la vida lluitant contra els musulmans prop de València. Anys després també es dipositarà el cos de la seva esposa, Dolça de Foix.

El monestir va anar creixent en mida i influència, i el mateix Ermengol X també

va manar construir sepulcres per a ells i els seus familiars. El panteó dels comtes d'Urgell van ser autèntiques obres d'art gòtic que ens expliquen moltes coses dels senyors de l'època. Però ja no són al monestir, doncs al segle XX es van vendre i van volar cap a Nova York (EUA). S'exhibeixen en l'espai museístic The Cloisters, on també hi ha altres peces importants de l'art medieval català.

La visita al monestir, però, és obligada igualment. Val la pena aturar-se uns minuts i conèixer el claustre, l'església i els jardins. I si teniu ganes de fer nit en un entorn tranquil, hi ha un hotel.

L'excursió és força planera per camins còmodes.

del mes de març i fins al setembre també podrem veure una altra carronyaire distintiva d'aquí: l'aufrany. En aquests espadats també es donen plantes interessantíssimes com ara la corona de rei (*Saxifraga longifolia*), que és molt tòxica.

Les roques que tenim al davant són les del Coscoll, que marquen un morro molt característic que cau en vertical. Just al darrere seu treu el nas la muntanya de Sant Mamet. A l'esquerra, per un sender que està senyalitzat amb un pal amb rètols, queda Sant Pere de Queralt. Podríeu anar-hi i tornar-hi afegint una hora més a l'excursió. A mà dreta queda, a pocs metres, la Grossa de Queralt, el punt a 711 metres d'alçada que és el més elevat d'aquí.

Un cop hem gaudit de la panoràmica hem de desfer el mateix camí de l'anada, per bé que in-

troduïrem una petita variant a la part final del recorregut. En arribar al km 8,3 de l'itinerari rebutjarem seguir pel sender que ens ha fet pujar i agafarem una via més directa cap al poble, pel camí ample de mà dreta. Això sí, el rost és marcat i hem d'anar amb compte de no patinar amb la pedra solta. La recompensa són unes bones vistes, novament, de Santa Linya i de bona part d'aquest sector del Montsec.

Quan ja només ens queda mig quilòmetre per acabar tornem a connectar amb el camí inicial de l'excursió. Tornarem a passar novament per davant de la capella de Sant Salvador i enfilarem recte cap a la plaça Nova o bé vagarejar una mica pels carrers del poble, o fins i tot enfilar-nos a les restes del castell àrab que al segle XI vigilava la frontera amb els cristians.